

METODYKA SPORZĄDZANIA UMÓW GOSPODARCZYCH

Aleksandra Cempura, Anna Kasolik

EDYTOWALNE WZORY DOSTĘPNE ONLINE

WYDANIE

9

Wolters Kluwer

METODYKA SPORZĄDZANIA UMÓW GOSPODARCZYCH

Aleksandra Cempura, Anna Kasolik

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

9

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie

Ważne

Przykłady

Podstawa prawna
Kontekst prawny

Pytania
Zadania

Rozwiązania
Odpowiedzi

Stanowisko stron
Pogląd

Orzecznictwo

Literatura

Historia

Nowe przepisy

Jeżeli w książce nie ma zdrapki
z kodem aktywacyjnym,
prosimy o kontakt
tel. 801 04 45 45

Stan prawny na 31 sierpnia 2022 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Joanna Ośka

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-647-6
9. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
Wprowadzenie	17
Rozdział 1	
Ogólne regulacje dotyczące zobowiązań umownych	19
1. Wstęp	19
2. Oświadczenia woli	21
2.1. Pojęcie oświadczeń woli	21
2.2. Wykładnia oświadczeń woli	25
2.3. Wykładnia umowy	28
2.4. Problematyka wad oświadczeń woli	33
2.4.1. Brak świadomości lub swobody w podjęciu decyzji i wyrażeniu woli	35
2.4.2. Pozorność	38
2.4.3. Błąd	41
2.4.4. Groźba	45
2.5. Problematyka uchylania się od skutków oświadczenia woli	46
3. Pojęcie i struktura stosunku zobowiązaniowego	49
3.1. Pojęcie stosunku zobowiązaniowego	49
3.2. Struktura stosunku zobowiązaniowego	54
3.3. Umowa jako stosunek zobowiązaniowy	56
3.3.1. Zawarcie umowy	57
3.3.2. Uchylenie się od zawarcia umowy	58
3.3.3. Zmiana umowy	60
3.3.4. Wygaśnięcie umowy	62
4. Pojęcie i zakres zasady swobody umów	64
4.1. Pozytywna strona zasady swobody umów	66
4.2. Wyznaczanie granic swobody umów	66
4.3. Skutki przekroczenia zakresu swobody umów	70
4.3.1. Wyzysk	70

4.3.2. Niemożliwość świadczenia	71
4.3.3. Szczególne przypadki ograniczenia zasady swobody umów ...	72
5. Szczególne zasady i klauzule wyznaczające treść zawieranej umowy	73
5.1. Zasada trwałości umów	73
5.2. Zasada współdziałania	74
5.3. Zasada dobrej wiary (dobrych obyczajów)	76
5.4. Zasada uczciwego obrotu (uczciwości kupieckiej)	76
5.5. Klauzula społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa	77
5.6. Klauzula zwyczaju	77
6. Zawieranie umów w obrocie konsumenckim	78
6.1. Pojęcie wzorców umownych	80
6.2. Charakter prawny wzorców	81
6.3. Zawarcie umowy przy użyciu wzorca	82
6.4. Niedozwolone postanowienia umowne w umowach konsumenckich	84
6.5. Umowy zawierane z konsumentem poza lokalem przedsiębiorstwa ...	85
6.6. Umowy z konsumentem zawierane na odległość	85
6.7. Zagadnienia szczególne związane z umowami z udziałem konsumenta	87
6.8. Wzorce umów w handlu elektronicznym	90
7. Forma umowy	91
7.1. Rodzaje formy czynności prawnej	91
7.2. Elementy konstrukcyjne zwykłej formy pisemnej	92
7.3. Elementy konstrukcyjne kwalifikowanej formy pisemnej	98
7.3.1. Forma pisemna z urzędowym poświadczeniem podpisu	98
7.3.2. Forma aktu notarialnego	100
7.3.3. Forma pisemna z datą pewną	103
7.4. <i>Pactum de forma</i>	105
7.5. Skutki niezachowania formy zastrzeżonej	107
7.5.1. Forma pisemna zastrzeżona <i>ad probationem</i>	107
7.5.2. Forma pisemna zastrzeżona <i>ad solemnitatem</i>	110
7.5.3. Forma <i>ad eventum</i>	113
7.6. Forma następnych czynności prawnych	113
8. Systematyka wadliwych czynności prawnych	114
8.1. Nieważność umowy	114
8.1.1. Sprzeczność umowy z prawem jako przesłanka jej nieważności	117
8.1.2. Sprzeczność umowy z właściwością stosunku	119
8.1.3. Sprzeczność umowy z zasadami współżycia społecznego	120
8.1.4. Konsekwencje nieważnych zapisów umownych	121
8.2. Bezskuteczność czynności prawnej	126
8.2.1. Bezskuteczność zawieszona	126
8.2.2. Bezskuteczność względna	130

9. Wykonanie zobowiązań wynikających z kontraktu	132
9.1. Wykonanie zobowiązania	132
9.1.1. Wykonanie zobowiązania w całości lub w części	133
9.1.2. Jakość świadczenia	133
9.1.3. Zarachowanie świadczenia na poczet kilku długów	134
9.2. Osobisty charakter świadczenia dłużnika	135
9.3. Zasada współdziałania wierzyciela	137
9.4. Miernik staranności	139
9.5. Miejsce i czas wykonania zobowiązania	141
9.5.1. Miejsce wykonania zobowiązania	141
9.5.2. Termin wykonania zobowiązania	143
9.6. Wykonanie zobowiązania o charakterze wzajemnym	146
9.7. Prawo zatrzymania	147
10. Przesłanki i zasady odpowiedzialności kontraktowej	149
10.1. Przesłanki odpowiedzialności kontraktowej	149
10.1.1. Uwagi ogólne	149
10.1.2. Odpowiedzialność za <i>culpa in contrahendo</i>	155
10.2. Zasady odpowiedzialności kontraktowej	158
10.3. Umowna modyfikacja zasad odpowiedzialności kontraktowej	159
10.4. Następcza niemożliwość świadczenia	162
10.5. Opóźnienie a zwłoka dłużnika	165
10.6. Zwłoka wierzyciela	168
10.7. Odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umów wzajemnych	170
10.8. Zbieg odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej	175

Rozdział 2

Komparycja umowy	179
1. Pojęcie komparycji umowy	179
2. Zdolność kontraktowa	179
3. Struktura komparycji umowy	180
3.1. Nazwa umowy	180
3.2. Data i miejsce zawarcia umowy	181
3.3. Preambuła	182
3.3.1. Uwagi ogólne	182
3.3.2. Przykładowe propozycje preambuły	183
3.4. Strony umowy	183
3.4.1. Osoba fizyczna	183
3.4.1.1. Indywidualizacja osoby fizycznej	184
3.4.1.2. Konsumenci	184
3.4.1.3. Przedsiębiorcy	185
3.4.1.4. Firma jako oznaczenie przedsiębiorcy	187

3.4.1.5. Zawarcie umowy przez osobę pozostającą w związku małżeńskim	192
3.4.2. Osoby prawne	196
3.4.2.1. Uwagi ogólne	196
3.4.2.2. Skarb Państwa	197
3.4.2.3. Państwowe osoby prawne	199
3.4.2.4. Jednostki samorządu terytorialnego	201
3.4.3. Jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej	203
3.4.4. Kościelne osoby prawne	204
3.4.4.1. Kościół katolicki	204
3.4.4.2. Pozostałe kościoły i związki wyznaniowe	205
3.5. Reprezentacja podmiotów przy zawieraniu umowy	206
3.5.1. Spółka cywilna	207
3.5.2. Spółka jawna	209
3.5.3. Spółka partnerska	211
3.5.4. Spółka komandytowa	212
3.5.5. Spółka komandytowo-akcyjna	214
3.5.6. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	215
3.5.7. Spółka akcyjna	217
3.5.8. Prosta spółka akcyjna	220
3.5.9. Spółdzielnia	223
3.5.10. Wspólnota mieszkaniowa	224
3.5.11. Fundacja	226
3.5.12. Stowarzyszenie	226
3.5.13. Skarb Państwa	229
3.5.14. Jednostki samorządu terytorialnego	230
3.6. Pełnomocnictwo	232
3.6.1. Uwagi ogólne	232
3.6.2. Zawarcie umowy z osobą do tego nieupoważnioną	234
3.7. Prokura	236
4. Wzory komparacji z praktycznymi wyjaśnieniami	238
4.1. Skarb Państwa – minister	238
4.2. Wojewoda	239
4.3. Urząd wojewódzki	240
4.4. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	240
4.5. Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad	241
4.6. Przedsiębiorstwo państwowe	241
4.7. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	242
4.8. Agencja Mienia Wojskowego	243
4.9. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	244
4.10. Sądy powszechne	245
4.11. Prokuratura	246
4.12. Policja	247

4.13. Straż miejska	247
4.14. Państwowa Straż Pożarna	248
4.15. Urząd skarbowy	249
4.16. Izba administracji skarbowej	249
4.17. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	250
4.18. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	250
4.19. Gmina	251
4.20. Jednostka organizacyjna gminy	253
4.20.1. Ogród zoologiczny	253
4.20.2. Przedszkole	253
4.20.3. Szkoła podstawowa	253
4.21. Miasto stołeczne Warszawa	254
4.22. Powiat	254
4.23. Województwo	255
4.24. Muzeum	257
4.25. Teatr	257
4.26. Stowarzyszenie	258
4.26.1. Ochotnicza straż pożarna	259
4.26.2. Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR)	259
4.26.3. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR)	260
4.26.4. Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (TOPR)	260
4.27. Uczelnia	261
4.28. Fundacja	261
4.29. Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej	262
4.30. Spółdzielnia	263
4.31. Wspólnota mieszkaniowa	263
4.32. Związki zawodowe	265
4.33. Instytut badawczy	266
4.34. Spółka cywilna	266
4.35. Spółka jawna	267
4.36. Spółka partnerska	269
4.37. Spółka komandytowa	269
4.38. Spółka komandytowo-akcyjna	271
4.39. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	272
4.40. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji	274
4.41. Prosta spółka akcyjna	275
4.42. Spółka akcyjna	276
4.43. Spółka akcyjna w organizacji	277
4.44. Syndyk	277
4.45. Sądowy zarządca nieruchomości	279
4.46. Towarzystwo budownictwa społecznego (TBS)	280
4.47. Kościelne osoby prawne	281

Rozdział 3

Podstawowe postanowienia umowne	283
1. Proces formułowania postanowień umownych	283
1.1. Oferta	284
1.1.1. Uwagi ogólne	284
1.1.2. Oferta w postaci elektronicznej	288
1.2. Negocjacje	290
1.3. List intencyjny	290
1.4. Przetarg i aukcja	291
2. Elementy treści umowy	295
2.1. Uwagi ogólne	295
2.2. Preambuła	295
2.3. Słownik pojęć umowy	298
2.4. Postanowienia wstępne	300
2.5. Przedmiot umowy	300
2.5.1. Uwagi ogólne	300
2.5.2. Świadczenia jednorazowe, okresowe, ciągłe	303
2.5.3. Świadczenia podzielne i niepodzielne	304
2.5.4. Świadczenia oznaczone indywidualnie i rodzajowo	306
2.5.5. Świadczenie pieniężne i odsetki	306
2.5.6. Umowy odnoszące się do osób trzecich	307
2.5.6.1. Uwagi ogólne	307
2.5.6.2. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią – art. 391 k.c.	308
2.5.6.3. Umowa o zwolnienie dłużnika od obowiązku świadczenia – art. 392 k.c.	310
2.5.6.4. Umowa na rzecz osoby trzeciej – art. 393 k.c.	312
2.6. Postanowienia dotyczące wymagalności świadczeń	315
2.7. Miejsce wykonania umowy	315
2.8. Podstawowe obowiązki stron	316
2.9. Sposób spełnienia świadczenia	320
2.10. Terminy spełnienia świadczeń	321
2.11. Materiały i siła robocza	322
2.12. Wartość umowy	322
2.13. Sposób rozliczenia i płatności	322
2.14. Odpowiedzialność za szkody	323
2.15. Czas zawarcia umowy	324
2.16. Dodatkowe zabezpieczenia	324
2.17. Postanowienia końcowe	325
2.18. Omówienie skreśleń i pomyłek	325
2.19. Podpis	326
2.20. Załączniki do umowy	327

Rozdział 4

Klauzule umowne	328
1. Klauzula dotycząca przejścia korzyści i ciężarów oraz niebezpieczeństwa	328
2. Klauzula miejsca wykonania umowy	331
3. Wynagrodzenie kosztorysowe	333
4. Wynagrodzenie ryczałtowe	337
5. Wykonanie zastępcze	341
6. Klauzula dotycząca podwykonawców	345
7. Zadatek	349
8. Zaliczka	354
9. Klauzula przejścia majątkowych praw autorskich	357
10. Klauzula dotycząca udzielenia licencji	369
11. Odsetki	376
12. Kara umowna	384
13. Warunek	396
14. Termin	402
15. Klauzula <i>rebus sic stantibus</i>	406
16. Siła wyższa	412
17. Gwarancja	417
18. Zabezpieczenie weksłowe	425
19. Przewłaszczenie na zabezpieczenie	432
20. Hipoteka	437
21. Zastaw	444
22. Klauzula czynności z samym sobą	448
23. Klauzula zakazu konkurencji	455
23.1. Uwagi ogólne	455
23.2. Zakaz konkurencji w umowie agencyjnej	459
23.3. Zakaz konkurencji w umowie zawieranej z pracownikiem	460
23.4. Modyfikacje, przykłady, orzecznictwo	463
24. Klauzula poufności	469
25. Klauzula waloryzacyjna	477
26. Klauzula umownego prawa odstąpienia	481
27. Odstępne	489
28. Zapis na sąd polubowny	491
29. Klauzula prorogacyjna	497
30. Klauzula dotycząca jurysdykcji	499
31. Klauzula salwatoryjna	503
32. Klauzula języka	506
33. Koszty związane z zawarciem umowy	508
34. Zmiana umowy	510

Rozdział 5

Umowy podstawowe	516
1. List intencyjny	516
2. Umowa przedwstępna	521
3. Umowa ramowa	534
4. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią (art. 391 k.c.)	546
5. Umowa o zwolnienie dłużnika przez osobę trzecią z obowiązku świadczenia (art. 392 k.c.) a umowa o przejęcie długu (art. 519 k.c.)	551

Rozdział 6

Przykładowe umowy	561
1. Umowa cesji wierzytelności	561
2. Umowa czarterowa	566
3. Umowa o dzieło (umowa o wykonanie projektu architektonicznego)	570
4. Umowa zlecenia	588
5. Umowa o świadczenie usług serwisowych	596
6. Umowa sprzedaży	601
7. Umowa zastawu na udziałach w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	619
8. Umowa przedwstępna sprzedaży udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, wraz z pełnomocnictwem	625
9. Umowa zbycia udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	629
10. Umowa spółki cywilnej	637
11. Umowa o roboty budowlane	654
12. Umowa konsorcjum	669
13. Umowa spółki jawnej	678
14. Umowa spółki partnerskiej	689
15. Umowa spółki komandytowej	699
16. Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	708
17. Porozumienie weksłowe	730
18. Umowa faktoringu niewłaściwego	734
19. Umowa faktoringu właściwego	738
20. Umowa o prawo dostępu do strony internetowej (hostingowa)	742
21. Umowa leasingu operacyjnego	746
22. Umowa leasingu finansowego	753
23. Umowa merchandisingu reklamowego	758
24. Umowa najmu okazjonalnego	760
25. Umowa najmu wirtualnego biura	770
26. Umowa poddzierżawy nieruchomości	774
27. Umowa określająca sposób korzystania z nieruchomości (umowa <i>quoad usum</i>)	779
28. Umowa rezerwacyjna	784

29. Umowa zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa	787
30. Umowa o nadzór autorski nad inwestycją	798
31. Umowa poręczenia spłaty pożyczki	802
32. Umowa poręczenia za dług przyszły	805
33. Umowa pożyczki udziałowca do spółki	808
34. Umowa potrącenia wzajemnych wierzytelności	812
35. Umowa barteru	817
36. Umowa franchisingu	819
37. Umowa upoważnienia inkaso	826
38. Umowa o prowadzenie rachunku powierniczego i depozytu adwokackiego	831
39. Porozumienie w sprawie spłaty zadłużenia	835
40. Umowa o zachowaniu poufności	838
41. Umowa dotycząca wykonywania osobistych praw autorskich	844
42. Umowa przeniesienia majątkowych praw autorskich	848
43. Umowa dotycząca udzielenia licencji	854
44. Umowa sprzedaży akcji	858
45. Umowa podziału majątku wspólnego małżonków uwzględniająca przedsiębiorstwo i udziały w spółce prawa handlowego	863

WPROWADZENIE

Niezwykle często przygotowanie nawet prostej umowy, która odzwierciedlałaby rzeczywistą wolę stron, jak również umożliwiałaby należyte zabezpieczenie interesów kontrahentów, może przysporzyć wielu problemów. Niniejsza publikacja ma na celu usystematyzowanie podstawowych kwestii, jakie łączą się z przygotowaniem umowy.

Książka ta dzieli się na kilka części. W rozdziale 1 opracowanie prowadzi Czytelnika przez bardzo ogólne pojęcia instytucji stosunku zobowiązaniowego i oświadczenia woli, których zrozumienie, a także umiejętność przeniesienia tych pojęć na praktykę mają kolosalne znaczenie dla prawidłowego przygotowania umowy. Rozdziały 2 i 3 pomogą Czytelnikowi przygotować komparację umowy oraz przyjąć pewien schemat jej konstrukcji, omówiono w nich bowiem podstawowe elementy umowy oraz przedstawiono ich możliwe do zastosowania przykłady. Rozdział 4 w obszerny sposób opisuje dodatkowe klauzule umowne. Czytelnik znajdzie tam również wiele przykładów omawianych klauzul. W ostatniej części publikacji – w rozdziałach 5 i 6 – zamieszczono wiele propozycji wzorów różnych umów – nie tylko umowy przedwstępnej, ramowej czy o świadczenie przez osobę trzecią, lecz także umów związanych z daną tematyką, takich jak umowa leasingu finansowego, o roboty budowlane czy o konsorcjum.

Ponadto tym, co odróżnia niniejszą publikację od innych pozycji dostępnych na rynku, jest kompleksowość uregulowanej tematyki. Pomimo obszerności zagadnienia autorki starały się zawrzeć w niniejszym opracowaniu informacje, które pomogą Czytelnikowi usystematyzować jego wiedzę, a w konsekwencji pomóc wypracować własną technikę sporządzania umów.

Książka skierowana jest w szczególności do aplikantów, którzy podczas odbywania aplikacji powinni zdobyć podstawową wiedzę o technice sporządzania umów, aby później doskonalić się w tej materii. Opracowanie adresowane jest również do praktyków życia gospodarczego, którzy mają szansę ulepszyć wypracowane już techniki lub zwrócić uwagę na elementy dotychczas pomijane. Wydaje się bowiem, że każda osoba, która zajmuje się choćby w niewielkim wycinku swojej praktyki przygotowaniem umów, powinna przede wszystkim poznać pewne ogólne schematy ich

sporządzania. Zdaniem autorek znajomość wytycznych dotyczących procesu sporządzania umowy może pomóc zaoszczędzić czas, a przede wszystkim ułatwić skonstruowanie kontraktu kompletnego pod względem formalnym i jednocześnie odzwierciedlającego rzeczywistą wolę jego stron.

Aleksandra Cempura
Anna Kasolik

Rozdział 1

OGÓLNE REGULACJE DOTYCZĄCE ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH

1. Wstęp

Rozróżnienie umów zawieranych przez osoby fizyczne oraz umów zawieranych w ramach szeroko pojętego obrotu gospodarczego, a więc między profesjonalistami (przedsiębiorcami), nie znajduje odzwierciedlenia normatywnego. Ze względu na pewne różnice jest ono jednak wykorzystywane w praktyce. Zawarcie umowy czy też kontraktu (pojęcia zasadniczo zamienne) kreuje powstanie stosunku prawnego, który rodzi doniosłe konsekwencje przede wszystkim dla stron umowy.

Elementem, który odróżnia umowy zawierane w obrocie gospodarczym (a więc umowy między profesjonalistami) od umów z obrotu powszechnego (nieprofesjonalnego), jest m.in. większa swoboda kształtowania stosunków gospodarczych między stronami umowy (tzw. swoboda kontraktowania). Tym samym niezmiernie ważna jest poprawna konstrukcja różnego rodzaju klauzul umownych z uwzględnieniem możliwości, jakie dają przepisy dyspozytywne.

Jednocześnie ustawa nakłada na podmioty profesjonalne wyższe mierniki staranności w celu ochrony pewności i bezpieczeństwa obrotu. Zgodnie z **art. 355 § 2 k.c.** należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się m.in. przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. W tym aspekcie należy zwrócić uwagę na wyrok SN z 17.08.1993 r., II CRN 77/93, OSNCP 1994/3, poz. 69, w którym stwierdzono, że należyta staranność dłużnika, określana przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, obejmuje także **znajomość obowiązującego prawa** oraz następstw z niego wynikających w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Warto także zwrócić uwagę na wyrok SO w Olsztynie z 25.02.2020 r., I C 231/18, LEX nr 3008066, w którym stwierdzono, że „stosownie do treści art. 355 § 2 KC należyta staranność przedsiębiorcy w zakresie prowadzonej przez niego działalności

gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. Z przywołanego przepisu wynika, że przez wymaganą od przedsiębiorcy należyścią staranność rozumie się zwiększone oczekiwania co do jego umiejętności, wiedzy, skrupulatności i rzetelności, zapobiegliwości, zdolności przewidywania w prowadzonej działalności gospodarczej. Obejmuje ona również znajomość obowiązujących przepisów prawa oraz skutków jego naruszenia. W istotę należytego prowadzenia działalności gospodarczej wkomponowane jest wymaganie posiadania niezbędnej wiedzy specjalistycznej, obejmującej nie tylko czysto formalne kwalifikacje, lecz także doświadczenie wynikające z praktyki zawodowej i ustalone zwyczajowo standardy wymagań”.

Kolejne różnice przewidują przepisy Kodeksu cywilnego zawarte w rozdziale poświęconym zawieraniu umów, wprowadzając szczególne regulacje dotyczące składania oferty w trybie elektronicznym, dzięki którym przedsiębiorcy mogą w umowie wyłączyć określone przepisy o charakterze gwarancyjnym (**art. 66¹ § 4 k.c.**), a także mają możliwości odwołania oferty (**art. 66² k.c.**), zasady przyjęcia oferty z zastrzeżeniem zmiany lub uzupełnienia w sytuacji, gdy odpowiedź nie zmienia istotnych treści oferty (**art. 68¹ k.c.**), dorozumianego przyjęcia oferty w sytuacji, gdy jest ona przedstawiana przedsiębiorcy przez osobę, z którą pozostaje w stałych stosunkach gospodarczych (**art. 68² k.c.**).

W przypadku sporu sądowego powstałego na tle wykonania umowy zawartej w ramach obrotu gospodarczego należy pamiętać o normie **art. 74 § 4 k.c.**, który wyłącza stosowanie między przedsiębiorcami przepisów o formie pisemnej zastrzeżonej do celów dowodowych. Tym samym w sporze między przedsiębiorcami dopuszczalny jest dowód z zeznań świadków lub przesłuchania stron na okoliczność faktu dokonania czynności (zawarcia umowy) w sytuacji, gdy forma pisemna była zastrzeżona bez rygору nieważności.

Należy także zwrócić uwagę na odrębności przy konstruowaniu umów opartych na wzorcach umownych, szczególnie w odniesieniu do konsumentów (np. niedozwolone klauzule umowne).

Kodeks cywilny

Art. 74. § 1. Zastrzeżenie formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej bez rygору nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Przepisu tego nie stosuje się, gdy zachowanie formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej jest zastrzeżone jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej.

§ 2. Jednakże mimo niezachowania formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej przewidzianej dla celów dowodowych dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron jest dopuszczalny, jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, żąda tego

konsument w sporze z przedsiębiorcą albo fakt dokonania czynności prawnej jest uprawdopodobniony za pomocą dokumentu.

§ 3. Jeżeli forma pisemna, dokumentowa albo elektroniczna jest zastrzeżona dla oświadczenia jednej ze stron, w razie jej niezachowania dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron na fakt dokonania tej czynności jest dopuszczalny także na żądanie drugiej strony.

§ 4. Przepisów o skutkach niezachowania formy pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej przewidzianej dla celów dowodowych nie stosuje się do czynności prawnych w stosunkach między przedsiębiorcami.

Art. 355. § 1. Dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność).

§ 2. Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.

2. Oświadczenia woli

2.1. Pojęcie oświadczeń woli

Oświadczeniem woli jest takie zachowanie, które wyraża w sposób dostateczny zamiar wywołania skutku w postaci ustanowienia, zmiany lub ustania stosunku prawnego. Zasadą jest, że do zawarcia umowy konieczne jest złożenie przez strony umowy (kontrahentów) zgodnych oświadczeń woli co do wszystkich zapisów umowy. Najczęściej mamy do czynienia z umową zawieraną w obecności kontrahentów i w tym przypadku emanacją złożonych oświadczeń woli jest umieszczenie podpisów pod treścią umowy.

Zgodnie z **art. 60 k.c.** oświadczenie woli może być wyrażone przez każde zachowanie ujawniające wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej.

Tym samym umowa co do zasady może być zawarta nie tylko w formie pisemnej, lecz także ustnej, a ponadto przez tzw. **czynności konkludentne** (czynności dokonywane *per facta concludentia*). Czynności te (zachowania) muszą jednak, zgodnie z ustawą, uzewnętrzniać wolę dokonania czynności i wywołania określonych skutków prawnych w sposób dostateczny.

Należy pamiętać o pewnych wyjątkach związanych z trybem zawierania umów (tryb ofertowy, negocjacje, przetarg i aukcja), które w przypadku umów zawieranych przez przedsiębiorców dopuszczają odstępstwa od zasady zgodności co do wszystkich elementów umowy. Mianowicie **art. 68¹ k.c.** przewiduje, iż w stosunkach między przedsiębiorcami odpowiedź na ofertę z zastrzeżeniem zmian lub uzupełnień

niezmieniających istotnie treści oferty poczytuje się za jej przyjęcie. W takim wypadku strony wiąże umowa o treści określonej w ofercie, z uwzględnieniem zastrzeżeń zawartych w odpowiedzi na nią.

Każda umowa wymaga, aby jej strony miały świadomość jej istnienia, wymaga zgodności zewnętrznego zachowania z przekonaniem o istnieniu uprawnień każdej z nich, a zatem zachowaniem uzewnętrznionym i jasno wyrażonym. Pasywna postawa powoda w postaci nieegzekwowania jego uprawnień bez wyraźnego zwolnienia handlujących z opłat nie może być traktowana jako nawiązanie *per facta concludentia* umowy użyczenia (wyrok SA w Warszawie z 22.06.2005 r., I ACa 727/04, LEX nr 1642317).

Problematiczna jest **ocena milczenia**, które co do zasady nie stanowi oświadczenia woli. Milczenie może być traktowane jako dorozumiany przejaw woli, jeśli z całokształtu okoliczności wynika, że takiemu zachowaniu podmiotu powinny być przypisane określone skutki prawne (wyrok SN z 16.01.1970 r., III PRN 96/69, OSNCP 1970/9, poz. 161).

Doniosłe i praktyczne znaczenie ma także wyrok SA w Krakowie z 8.12.1999 r., I ACa 661/99, LEX nr 142148, w którym rozważano m.in. problem **zawarcia umowy bez uprzedniego zapoznania się** przez kontrahenta (pomimo istnienia takiej obiektywnej możliwości) **z treścią dokumentu umowy**. Zgodnie z powołanym orzeczeniem ten, kto podpisuje dokument umowy bez uprzedniego zapoznania się z jego treścią, składa oświadczenie woli odpowiadające treści dokumentu. Dotyczy to zarówno sytuacji, w której składający podpis nie ma żadnego wyobrażenia o treści dokumentu, jak i sytuacji, w której jego wyobrażenie o treści dokumentu jest niezgodne z jego rzeczywistą treścią. W uzasadnieniu wskazanego orzeczenia zostały szeroko omówione przyczyny zaprezentowanego stanowiska – wskazano m.in., że przemawia za nim potrzeba ochrony zaufania adresata oświadczenia oraz brak uzasadnienia przyznawania ochrony uczestnikowi obrotu prawnego, który sam nie zachował należytej staranności i w takiej sytuacji nie może skutecznie powoływać się na brak woli wywołania swoim działaniem skutków prawnych.

Oświadczenie woli co do zasady stanowi podstawowy i konstytutywny element czynności prawnej. Z praktycznego punktu widzenia, analizując złożone przez strony umowy oświadczenia woli, należy także pamiętać o treści **art. 56 k.c.**, zgodnie z którym czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz także te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Powołany przepis wprowadza wprawdzie podstawową zasadę stosunków umownych – **zasadę autonomii woli stron**, jednakże, na co należy zwrócić uwagę, w pewnych okolicznościach zasada ta **może być ograniczona przez ustawę, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje**. Ponadto granice autonomii stron stosunku prawnego wskazują także normy przepisów **art. 58 i 353¹ k.c.**

Kontrahenci muszą mieć świadomość, że w razie sporu liczyć się będą nie tylko dosłowne zapisy kontraktu. Sąd będzie badał przede wszystkim ich zgodny zamiar oraz cel umowy. Zobowiązuje go do tego **art. 65 k.c.** Natomiast umowa – zgodnie z **art. 56 k.c.** – wywiera nie tylko skutki w niej wyrażone, ale także wynikające z ustawy, zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów (wyrok SN z 15.12.2006 r., III CSK 349/06, LEX nr 447244).

Kodeks cywilny

Art. 56. Czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Art. 60. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli).

Orzecznictwo

Wyrażone na zewnątrz oświadczenie woli stanowi konieczny element czynności prawnej, nie każdy jednak przejaw woli jest równoznaczny ze złożeniem oświadczenia woli. Takim przejawem woli może być oświadczenie wiedzy (np. uznanie niewłaściwe, wywołujące skutek prawny w postaci przerwania biegu przedawnienia) czy inne działania prawne, których cechą jest wywołanie skutków prawnych niezależnie od woli i zamiarów działającego podmiotu. Czynność prawna może być dokonana w sposób wyraźny lub dorozumiany. Jednakże, co należy podkreślić, pojęcie czynności prawnej dokonanej *per facta concludentia* odnosi się tylko do formy (sposobu) wyrażenia woli, natomiast oświadczenie woli, również w takiej formie wyrażone, aby mogło wywołać skutki prawne, musi pochodzić od osoby, która takie oświadczenie może złożyć. W wypadku osoby prawnej jest to organ (art. 38 k.c.) albo osoba przezeń umocowana (art. 96 k.c.).

Wyrok SN z 8.11.2005 r., I CK 275/05, LEX nr 186839

Jeśli zrzeczenie się zarzutu przedawnienia jest oświadczeniem woli, to należy do niego stosować wszystkie reguły dotyczące składania oświadczeń woli. Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia wywołuje zatem skutki prawne, gdy doszło do drugiej strony w taki sposób, że mogła ona zapoznać się z jego wolą. Jest poza sporem, że zrzeczenie się zarzutu przedawnienia nie wymaga żadnej formy. Jak każde oświadczenie woli (art. 60 k.c.) zrzeczenie się zarzutu przedawnienia może nastąpić w sposób wyraźny lub dorozumiany. W rachubę wchodzi więc każde zachowanie się dłużnika, które ujawnia jego wolę w sposób dostateczny.

Wyrok SN z 12.10.2006 r., I CSK 119/06, LEX nr 395217

O oświadczeniu woli, a w konsekwencji również o czynności prawnej w rozumieniu art. 60 k.c. można mówić tylko wtedy, gdy w zachowaniu stron ich wola została

Publikacja zawiera przystępne omówienie wielu rodzajów umów, z jakimi można się spotkać w obrocie, oraz aktualne orzecznictwo. Wzory klauzul umownych przedstawiono w sposób praktyczny, z objaśnieniem i wskazaniem wariantów stosowanych w określonych sytuacjach.

W opracowaniu zawarto nie tylko omówienie istotnych zagadnień stosunku zobowiązaniowego i oświadczenia woli, lecz także wiele przykładów obrazujących konsekwencje stosowania przedstawionych rozwiązań.

W 9. wydaniu uwzględniono najnowsze zmiany przepisów w szczególności w zakresie przerwania i zawieszenia biegu przedawnienia oraz instytucji wyzysku. Rozbudowano wzory umów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a także spółki komandytowej w związku z najnowszymi zmianami podatkowymi (Polskim Ładem). Ponadto dodano nowe wzory umów, w tym dotyczące obrotu akcjami oraz umowę podziału majątku wspólnego obejmującego przedsiębiorstwo i spółkę prawa handlowego.

Książka jest przeznaczona w szczególności dla aplikantów, którzy podczas odbywania aplikacji powinni zdobyć podstawową wiedzę o technice sporządzania umów, aby później doskonalić się w tej materii. Opracowanie zainteresuje również prawników praktyków mających do czynienia z obrotem gospodarczym, którzy będą mogli ulepszyć wypracowane już techniki lub zwrócić uwagę na te elementy, które dotychczas były pomijane.

Wzory pism zawarte w publikacji dostępne są w wersji elektronicznej do pobrania ze strony internetowej www.umowy-gospodarcze-wzory-9.wolterskluwer.pl po wpisaniu zamieszczonego w książce kodu aktywacyjnego. Wzory można modyfikować i dostosowywać do indywidualnych potrzeb.

Aleksandra Cempura – doktor nauk prawnych; adwokat; prowadzi kancelarię adwokacką; sędzia Sądu Dyscyplinarnego Krakowskiej Izby Adwokackiej; zajmuje się sprawami karnymi oraz prawem cywilnym i gospodarczym; autorka publikacji dla prawników praktyków, a także dla aplikantów.

Anna Kasolik – adwokat; prowadzi kancelarię adwokacką; ukończyła studia podyplomowe z zakresu prawa autorskiego wydawniczego i prasowego oraz z prawa medycznego i bioetyki, a także studia z zakresu prawa podatkowego; sędzia Sądu Dyscyplinarnego Krakowskiej Izby Adwokackiej; autorka publikacji dla prawników praktyków i dla aplikantów.

9788382866476 W09P01

ISBN 978-83-8286-647-6

9 788382 866476

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

